

Zemgales Balss: *Pirmdiena, 22. jūnijs, 1936*

Mūsu senču Jāni.

Fricis Sferns.

Labvakar, Jā ņa bērni, Nāciet droši sētiņai. T. dz.

Kad daba bija tērpusies ziedu un iapu krāšņumā un saule debesjumā kāpusi visaugstāk, mūsu senči svinēja vasaras saulgriežu svētkus — Jāņus. Jāņi bija vislielākie gadskārtas svētki, arī visjautrākie un vismīļāk gaidītie. Tad latvietis, visus tīrumus apsējis, pateicās Dievam, zintēja ražas bagātību rudenī un priecājās par padarīto. Jāņa dienā un naktī mūsu senči jautrās dziesmās, dejās un pie putojoša miestīņa aizmirsā ikdienas rūpes, priecājās par savu sētu un zemi, kā vēsta tautas dziesmas. Jāņa dienas atnākšanu gaidīja visi: cilvēki, lopī, sēta, tīrumi, pļavas un meži. Visiem tā atnesa veltes un svētību:

Nāc, Jānīti, nākamo, Tevi gaida gaidāmo: Govis gaida zaļa kroņa, Meitas skaistas līgošanas.

Jāņa dienas saņemšanai taisījās jau vairākas dienas iepriekš: sēja sieru, cepa raušus, darīja alu, vija vaiņagus, pušķoja sētu un istabu meiiām un mācīās līgot. Jāņa vakaru mūsu senču sēta sagaidīja izslaucīts pagalms un appušķoti vārti un ēkas:

Ai, Janīša vakariņš,

Ozoliņu tērētājs! Grib dārziņi, tīrumiņi, Grib meitiņas vainadziņu.

Kad svētku priekšdarbi bija veikti sākās svinēšana. Pirmie Jāņus ielīgoja gani, kas appušķojuši govīs vaiņagiem, pārdzina tās sētā; tad no tīruma līgodami pārjāja arāji un visu pēc — vakara gaitas aptekā-jušas — meitas saņēma Jānīti:

Kas tos Jāņus ielīgoja? Mūsu pašu ciema ļaudis: Pirmie gani, pēc arāji, Visupēc jaunas meitas.

Ganus pie vārtiem sagaidīja saimniece un pamievoja ar sieru un pienu; gani sniedza veltes — Jāņa zāles. Govīs pušķoja, lai tām būtu daudz piena un telītes padotos. Arī saimnieks sagaidīja arājus un pacienāja tos ar alu, kā velti saņemdamas ozollapu vaiņagu. Ticēja, ka Jāņa naktī raganas un mošķi klejo pa pasauli un cilvēki un lopī tādēļ no ļauna jāsargā. Zirgus neiāja pieguļā un kūtiš sanesa pīlādžu zarus, dadžus un citas zāles — visa ļauna aizdzinējas:

Es iespraudu asu dadzi Sava lopu laidara; Lai izbada Laumai acis, Kas staigāja Jāņu naktī.

Kad gani un arāji bija saņemti un arī meitas nokopušas vakara gaitas, sākās pašu māju un druvu aplīgošana, jo tā atnesa svētību un aizdzina visu ļaunu:

Aplīgoju savu Kranci, Savu lielu rožu dārzu. Lai Krancīša vilks nenesa, Lai rozītes nenosala ^

Kad pašu sēta bija aplīgota, gaidīja Jāņu bērnus no kaimiņiem. Un tie nāca pa kalnu kalniem, pa leju lejām: vaiņagiem un Jāņu zā-lēm greznojušies. Saimnieks, saimniece un pašu ļaudis pie vārtiem stāvēdami sagaidīja līgotājus. Notika salīgošanās. Ciema ļaudis pieteica ierašanos:

Atcel vārtus Jāņa māte, Nu nes _ zāles Jāņa bērni, Jāņa bērni nokusuši, Jāņa zāles lasīdami.

Ciema līgotājus aicināja ienākt:

Labvakar, Jāņa bērni, Nāciet droši sētiņai ^ Netrūkst siera, netrūkst sviesta, Netrūkst salda alutiņa.

Līgotājus pamieloja ar alu un sieru, tie appušķoja Jāņa māti un Jāņa tēvu vaiņagiem un zāļu veltēm. Jāņa zāles visvairāk deva saimniecei — Jāņa mātei, lai govīs dod daudz piena. Jāņa mātei prasīja sieru, pienu — tai gosniņas laidarā; Jāņa tēvam alu — tam aug mieži tūrumā. Kad līgotāji bija ēduši un dzēruši gana, kalniņā aizdedzināja Jāņuguni:

Jāņu nakti muca dega Augsta kalna galiņā; Ciema puīši sanākuši Jāņu nakti priecāties.

Ap Jāņu uguni dejoja un gāja rotaļās. Līgotāji vienā sētā ilgi nepalika un gāja uz citiem kaimiņiem. Jāņa nakti neviens nedrīkstēja gulēt, jo tad neauga lini un cita barība. Kas gulēja Jāņa nakti, tas guļ visu vasariņu. Ari jaunas meitas nedrīkstēja gulēt, jo tad nedabūja apprecēties. Kas Jāņa nakti gulēja nevarēja gaidīt labas dienas un neredzēja sauli uzlecot rotājam. Jauni ļaudis sadēvās paps un gāja meklēt, teiksmaino papardes ziedu. Sevišķi jauni ļaudis svētku nakti bija nomodā:

Jauni puīši | jaunas meitas, Līgojiet» Jāņu nakti! Jānīts sēja zelta ņaudu Jāņu nakti tūruma.

Jāņus svinēja arī kā auglības svētkus, jo tad jau sētais un dēstī-' tais auga un gatavojās rudens briedumam. Līgojot un dejojot ātri pagāja īsā nākts un no Jānīša bija ar skumjām jāatvadās:

Nu ar Dievu, Jāņa diena, Līdz citam gadiņam! Ies dieniņas, nāks dieniņas, Kamēr tevi redzēsim.

Mūsu senči saulgriežu svētkus — Jāņus svinēja īpatnāki, nekā citas āriešu tautas, jo nevienai nav pazīstama mūsu līgošana.

Mūsu senči Jāņus svinējuši ļoti plaši un koši un tā bijusi vienīgā diena un nakts gadā, kad latvietis meklēja sabiedrību. Mūsu senčiem bijušas pat īpašas svētvietas, kur Jāņus svētīt saradušies no vairā-kiem novadiem, kā piem. Zilā kalnā un c.